



7. SINIF TÜRKÇE

Düşünceyi Geliştirme Yolları



Fasikül İçeriği:

- Konu Anlatımı ve Etkinlikler
- Metin Analizleri
- Murat Hoca Soru Çözümleri
- Test ve Uygulamalar
- Öz Değerlendirme
- Cevap Anahtarı

Murat Hoca ile Türkçe Dersleri



<https://muratvuranlar.com>

7. Sınıf Türkçe – Düşünceyi Geliştirme Yolları

Öğrenme Hedefi: Öğrenciler, düşüncelerini etkili bir şekilde geliştirmek ve genişletmek için çeşitli yöntemleri tanımlayabilecek ve uygulayabileceklerdir.

Başarı Kriterleri:

- Beş temel geliştirme yöntemini tanımlayabilirim.
- Verilen örneklerdeki teknikleri belirleyebilirim.
- Kendi yazma alışkanlıklarım üzerine düşünebilirim.



Yeni fikirler üzerine düşünen bir öğrenci.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

1. Tanımlama: Bir kavram veya varlığın ne olduğunun açıklanmasıdır. Varlığın zihinde belirginleşmesini sağlar ve "Bu nedir?" sorusuna cevap verir.

Örnek: "Destanlar; bir milletin maceralarını, kahramanlarını, doğa ve evren hakkındaki düşüncelerini anlatan din ve kahramanlık hikâyeleridir."

2. Karşılaştırma: Birden fazla varlık veya kavram arasındaki benzerlik veya farklılıkları ortaya koymaktır.

Örnek: "Konuşma geçicidir, yazma kalıcı. Konuşma anlıktır, yazma sonsuz. Yazıya geçirilen her şey korunur; konuşma ise saman alevi gibi söylenince yitip gider."

3. Örneklendirme: Düşünceyi somut, anlaşılır ve kalıcı kılmak için örnekler vermektir.

Örnek: "Dünyada her şey değişir; su buhar olur, tohum çiçek açar, civciv horoz olur. Bu doğanın bir parçası olan insan neden yerinde sabit bir civata gibi dönsün?"

Hadi Başlayalım!

1. "Küçük işletmeler topluluklara benzersiz bir değer katar. Örneğin, yerel bir fırın genellikle yakındaki çiftliklerden malzeme tedarik ederek yerel ekonomiyi destekler."

Hangi yöntem kullanılmıştır?

- Tanımlama
- Örneklendirme
- Benzetme
- Karşılaştırma

2. "Akıllı telefon; cam ve alüminyumdan yapılmış, sadece 170 gram ağırlığında olmasına rağmen milyonlarca transistör içeren cep boyutunda bir mucizedir."

Hangi yöntem kullanılmıştır?

- Tanımlama
- Sayısal Veriler
- Tanık Gösterme
- Benzetme

▮ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Tanımlama cümleleri genellikle 'Bu nedir?' sorusuna cevap verir ve '...dır / ...dir' ekiyle biter. Kavramı zihnimizde netleştirir.

Sıra Sende

4. Tanık Gösterme: Savunulan düşünceyi inandırıcı kılmak için alanında uzman kişilerin sözlerinden alıntı yapmaktır.

Örnek: *Deneme büyük savlar içermez. Bu nedenle Nurullah Ataç deneme için: "Deneme benin ülkesidir." der.*

5. Sayısal Verilerden Yararlanma: Düşünceyi kanıtlamak için istatistik, anket veya grafik gibi verilerden yararlanmaktır.

Örnek: *"1000 m² ladin ormanı yılda 32 ton, kayın ormanı 68 ton ve çam ormanı ise 30-40 ton tozu emerek havayı temizleme özelliğine sahiptir."*

6. Benzetme: Bir kavramı veya varlığı başka bir kavram veya varlığın özellikleriyle anlatmaya denir.

Örnek: *"Birikimsiz yazarlık saman alevi gibidir; çabucak tutuşup parlarsa bile aynı hızla söner ve kalıcı olamaz."*

1. Bölüm: Eşleştirelim

Aşağıdaki tanımları ve örnekleri uygun olan geliştirme yoluyla eşleştiriniz (Kutuya yöntemin adını yazınız).

Kelime Havuzu: Tanımlama - Karşılaştırma - Örneklendirme - Tanık Gösterme - Sayısal Veriler - Benzetme

1. Bir varlığın veya kavramın niteliklerini başka bir varlığa benzeterek anlatma:

2. "2023 verilerine göre kütüphaneye giden öğrenci sayısı %15 artmıştır." cümlesindeki teknik:

3. Tanınmış bir kişinin görüşüne yer vererek düşünceyi inandırıcı kılma:

4. İki kavram arasındaki benzerlik veya farklılıkları ortaya koyma:

5. Soyut bir düşünceyi somutlaştırmak için günlük hayattan örnekler sunma:

6. Bir kavramın ne olduğunu 'Bu nedir?' sorusuna cevap verecek şekilde açıklama:

📌 **Murat Hoca'dan Altın Not:** Karşılaştırma yaparken sadece farklara değil, benzerliklere de bakılabilir. 'En, daha, kadar, ise' kelimelerine dikkat!

Metinleri İnceleyelim

1. Metin: Eleştiri ve Sanat

Eleştiri; bir sanat eserinin, bir konunun ya da bir kişinin doğru ve yanlış yanlarını sergileyen bir yazı türüdür. Eleştirmen, bir cerrah titizliğiyle eseri inceler; gereksiz parçaları ayıklarken eserin özüne zarar vermemeye çalışır. Denemede 'ben' kavramı ve kişisel duygu ön plandayken, eleştiride nesnellik ve eserin kendisi esastır. Nitekim Anatole France şöyle der: 'İyi bir eleştirmen, şaheserler arasında kendi ruhunun serüvenlerini anlatan kişidir.' Bu durum eleştirinin hem teknik hem de ruhsal bir süreç olduğunu kanıtlar.

Yukarıdaki (Metin 1) parçada ağırlıklı olarak hangi düşünceyi geliştirme yolları kullanılmıştır?

- Tanımlama ve Benzetme
- Karşılaştırma ve Tanık Gösterme
- Tanımlama, Benzetme ve Karşılaştırma
- Hepsi (Tanımlama, Benzetme, Karşılaştırma, Tanık Gösterme)

2. Metin: Dünyamız Isınıyor

Küresel ısınma artık bir tahmin değil, acı bir gerçektir. Antarktika'da buzullar her yıl ortalama 150 milyar ton kütle kaybediyor. Bu durum; Venedik gibi kıyı şehirlerinin su altında kalma riskini artırırken, okyanus akıntılarını da bozuyor. Tıpkı ateşi yükselen bir hastanın vücudunun sarsılması gibi, yerküre de bu ısınmaya fırtınalarla ve kuraklıkla tepki veriyor. 19. yüzyıldan bu yana küresel sıcaklık yaklaşık 1.1 santigrat derece artış göstermiştir.

Soru: Metin 2'deki 'Sayısal Verilerden Yararlanma' ve 'Örneklendirme' tekniklerine dair birer örneği aşağıya yazınız.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem 'Benzetme' hem de 'Karşılaştırma' bir arada kullanılmıştır?

- Roman, hikâyeye göre daha uzun; ancak masal kadar hayal ürünü değildir.
- Öğretmen, bir bahçıvan gibi sabırlı olmalı ve her öğrenciye farklı çiçek gibi davranmalıdır.
- Şehir hayatı bir hapisane gibidir; köyler ise özgürlüğün nefes aldığı geniş ovalardır.
- İstatistiklere göre, kitap okuma oranımız geçen yıla kıyasla %5 artmıştır.

Düşünelim ve Yazalım: Bir yazıda birden fazla geliştirme yolu kullanmak, anlatımı sizce nasıl etkiler? Kendi cümlelerinizle kısaca yorumlayınız.

Kendimizi Deneyelim

3. Bölüm: Yazma Zamanı

Soru: Aşağıdaki boşluğa "Benzetme" tekniğini kullanarak bir cümle yazınız.

Soru: "Karşılaştırma" tekniğini kullanarak yaz tatili ile kış tatili arasındaki farkları belirten kısa bir paragraf oluşturunuz.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde 'Tanık Gösterme' yoluna başvurulmuştur?

- a) A) Deneme, yazarın kendi kendisiyle konuşmasıdır.
- b) B) Montaigne, 'Herkes önüne bakar, ben içime bakarım.' diyerek denemenin kişiselliğini vurgular.
- c) C) Deneme türü, makaleye göre daha öznel bir anlatıma sahiptir.
- d) D) Edebiyatımızda Nurullah Ataç, en önemli denemecilerimizden biridir.

¶ Zihin Egzersizi: Hangisi Farklı?

Aşağıdaki terimlerden hangisi bir "düşünceyi geliştirme yolu" değil, bir "anlatım biçimidir"?

- A) Tanımlama B) Karşılaştırma C) Öyküleme D) Örneklendirme

¶ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Tanık göstermede sadece kişinin adının geçmesi yetmez, düşünceyi destekleyen bir sözünün de mutlaka paylaşılması gerekir.

2. Bölüm: Doğruyu Seçelim

"Zaman, akıp giden bir nehir gibidir; durdurulamaz ve geri döndürülemez. Ancak bazı insanlar bu nehri verimli kullanırken, bazıları sadece kıyısında oturup izler. Oysa zamanı iyi kullanmak, hayatın dizginlerini eline almaktır."

Bu parçada ağırlıklı olarak hangi düşünceyi geliştirme yolları kullanılmıştır?

- a) Sayısal Veriler - Tanımlama
- b) Benzetme - Karşılaştırma
- c) Tanık Gösterme - Örneklendirme
- d) Tanımlama - Sayısal Veriler

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde '**Tanımlama**' yapılmıştır?

- a) Okumak, insanın ufkunu açan en önemli eylemdir.
- b) Şair, şiiriyle topluma ışık tutan bir fenerdir.
- c) Öykü; yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların anlatıldığı kısa yazı türüdür.
- d) Roman, hikâyeye göre daha geniş bir şahıs kadrosuna sahiptir.

▮ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Benzetme tekniği, anlatımı daha etkili ve canlı kılar. 'Gibi, sanki, adeta, tıpkı' kelimeleri en büyük ipuçlarıdır.

3. Bölüm: Doğru mu, Yanlış mı?

Tanımlama cümleleri genellikle 'Bu nedir?' sorusuna cevap verir.

- a) Doğru
- b) Yanlış

Sayısal verilerden yararlanma tekniğinde sadece istatistiksel rakamlar kullanılır, tarihsel veriler kullanılamaz.

- a) Doğru
- b) Yanlış

Benzetme tekniği, iki varlık arasındaki benzerliklerden yararlanarak anlatımı güçlendirir.

- a) Doğru
- b) Yanlış

Tanık gösterme tekniğinde, alanında uzman bir kişinin sözlerine yer verilir.

- a) Doğru
- b) Yanlış

4. Bölüm: Boşlukları Dolduralım

1. Bir kavramın veya varlığın ne olduğunu açıklayan, "Bu nedir?" sorusuna cevap veren yönetime _____ denir.

2. Savunulan düşünceyi desteklemek amacıyla ünlü bir kişinin sözünden alıntı yapmaya _____ denir.

Murat Hoca Çözüyor

Düşünceyi Geliştirme Yolları - Örnek Soru Çözümleri

Soru 1: "Tiyatro; insanı, insana, insanla, insanca anlatma sanatıdır." Bu cümlede hangi düşünceyi geliştirme yolu kullanılmıştır?

Çözüm: Burada tiyatronun ne olduğu açıklanmış ve "Tiyatro nedir?" sorusuna cevap verilmiştir. Bu nedenle cevap **Tanımlama**'dır.

Soru 2: "Bugünün gençleri teknolojiyle büyüyor; oysa eski kuşaklar bilgiye ulaşmak için kütüphanelerde saatler harcardı." Burada hangi teknik ağır basmaktadır?

Çözüm: İki farklı kuşak (bugünün gençleri ve eski kuşaklar) arasındaki fark ortaya konmuştur. Bu bir **Karşılaştırma** örneğidir.

Soru 3: "Egzersiz yapmak zihni açar. Örneğin, her sabah yapılan 20 dakikalık yürüyüş odaklanma süresini artırır." Hangi yöntem kullanılmıştır?

Çözüm: Egzersizin faydasına dair "sabah yürüyüşü" somut bir durum olarak sunulmuştur. Bu teknik **Örneklendirme**'dir.

Soru 4: "Okumak, insanın en asil uğraşısıdır. Bacon'ın dediği gibi: 'Okumak bir insanı tam kılar, konuşmak ise hazırcevap.' Bu sayede kendimizi geliştiririz." Buradaki teknik nedir?

Çözüm: Yazar, kendi düşüncesini desteklemek için ünlü düşünür Bacon'ın bir sözünü doğrudan paylaşmıştır. Bu **Tanık Gösterme**'dir.

Soru 5: "Dünya nüfusu her yıl yaklaşık 80 milyon artıyor. 2050 yılına kadar bu hızla devam ederse gıda ihtiyacı %60 oranında artış gösterecek." Hangi yöntem ağır basmaktadır?

Çözüm: Parçada 80 milyon, 2050 yılı ve %60 gibi istatistiksel, matematiksel bilgiler verilmiştir. Cevabımız **Sayısal Verilerden Yararlanma** olmalıdır.

Unutma! Bir paragrafta birden fazla teknik iç içe bulunabilir, sorularda genellikle 'ağır basan' veya 'hangisi yoktur' şeklinde karşımıza çıkar.

▣ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Örneklendirme yaparken sadece 'örneğin' değil, 'mesela, söz gelimi' gibi ifadeler de kullanılabilir. Bu, anlatımınızı zenginleştirir.

Murat Hoca Çözüyor (Devam)

Soru 6: \ "Kitaplar, hiç solmayan güller gibidir; her açtığınızda size taze kokular sunar. \" Bu cümlede hangi yöntem kullanılmıştır?

Çözüm: Kitaplar, \ "gül\"e benzetilmiştir. \ "Gibi\" edatı da buna ipucu verir. Cevap **Benzetme**'dir.

Soru 7: \ "Sinema görselliğe dayanır, oysa edebiyat tamamen hayal gücüyle kelimelerin dansıdır. \" Burada hangi teknik vardır?

Çözüm: Sinema ve edebiyat türleri arasındaki fark belirtilmiştir. Cevap **Karşılaştırma**'dir.

Soru 8: \ "Anadolu'da her mevsimin kendine has bir güzelliği vardır. Mesela, Erzurum'un karı başka, Antalya'nın güneşi başkadır. \" Hangi yöntem kullanılmıştır?

Çözüm: Mevsim güzelliklerine Erzurum ve Antalya üzerinden somut örnekler verilmiştir. Cevap **Örneklendirme**'dir.

Soru 9: \ "Türkiye'de okuma oranı son on yılda %12'den %18'e yükselmiştir. \" Bu cümlede ne kullanılmıştır?

Çözüm: Yüzdelik oranlar verilerek kanıtlama yoluna gidilmiştir. Cevap **Sayısal Verilerden Yararlanma**'dir.

Soru 10: \ "Biyografi; ünlü kişilerin hayatını, başarılarını ve eserlerini anlatan yazı türüdür. \" Bu cümlede ne yapılmıştır?

Çözüm: \ "Biyografi nedir?\" sorusunun cevabı verildiği için bu bir **Tanımlama**'dir.

▮ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Sayısal verilerden yararlanma, anlatılanların bilimsel bir temele dayandığını göstererek inandırıcılığı en üst seviyeye çıkarır.

Murat Hoca Çözüyor (Son Bölüm)

Soru 11: \ "Sanat, toplumun aynasıdır. Tolstoy'un dediği gibi: 'Sanat, insanın uyandırmayı başardığı bir duyguyu başkalarına da aktarmasıdır.' \ " Hangi teknik vardır?

Çözüm: Tolstoy'un bir sözü alıntılandığı için bu **Tanık Gösterme** örneğidir.

Soru 12: \ "Zihin de bir kas gibidir; kullanmadıkça körelir, eğittikçe güçlenir. \ " Buradaki yöntem nedir?

Çözüm: Zihin ve kas arasındaki işleyiş benzerliği kurulmuştur. Cevap **Benzetme**'dir.

Soru 13: \ "Eski evler taş ve ahşaptı; şimdiki binalar ise tamamen beton ve demir yığını. \ " Hangi teknik kullanılmıştır?

Çözüm: Eski ve yeni binalar malzeme açısından kıyaslanmıştır. Cevap **Karşılaştırma**'dir.

Soru 14: \ "Yazın meyveleri rengârenktir. Çilek, kiraz, karpuz sofralarımızı süsler. \ " Bu cümledeki teknik nedir?

Çözüm: Yaz meyvelerine somut örnekler verilmiştir. Cevap **Örneklendirme**'dir.

Soru 15: \ "Güneş sistemindeki en büyük gezegen olan Jüpiter, Dünya'dan 1300 kat daha büyüktür. \ " Burada ne vardır?

Çözüm: \ "1300 kat \ " ifadesiyle matematiksel/istatistiksel bir veri paylaşılmıştır. Cevap **Sayısal Verilerden Yararlanma**'dir.

■ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Sayısal verilerde rakamların güncel ve güvenilir kaynaklardan olması, savunduğunuz düşüncelyi sarsılmaz ve inandırıcı kılar.

Öğrenci Notları

Bugünkü dersimizden sonra kendinizi değerlendirin. Aşağıdaki sorular üzerine düşünerek notlarınızı alınız.

1. Düşünceyi geliştirme yollarından hangisini günlük hayatta (konuşurken veya mesajlaşırken) daha çok kullandığınızı fark ettiniz? Örnek veriniz.

2. Hangi tekniği kavramakta daha çok zorlandınız? Bu tekniği daha iyi anlamak için nasıl bir çalışma yapabilirsiniz?

3. Bugün öğrendiğiniz tekniklerden en az ikisini kullanarak (örneğin benzetme ve karşılaştırma) kısa bir paragraf yazınız.

▣ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Yazılarınızda bu teknikleri harmanlayarak kullanmak, okuyucunun hem zihnine hem de kalbine hitap etmenizi sağlar. Denemekten korkmayın!

Bonus Uygulama: Yaratıcı Yazma

Aşağıdaki boşluğa hem **Benzetme** hem de **Karşılaştırma** tekniklerini aynı anda kullandığınız tek bir cümle yazınız.

Düşünceyi Geliştirme Yolları: Uygulama Vakti

KELİME HAVUZU

Tanımlama - Karşılaştırma - Örneklendirme - Tanık Gösterme - Sayısal Veriler - Benzetme

- "Dil; insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir anlaşmalar sistemidir." Bu parçada _____ yapılmıştır.
- "Dağcılık, yürüyüşe göre çok daha fazla fiziksel dayanıklılık ve teknik ekipman gerektiren bir spordur." Burada _____ ağır basmaktadır.
- "Teknolojik aletler hayatımızı kolaylaştırır da bağımlılık yapabilir. Akıllı telefonlar ve tabletler bunun en bariz göstergeleridir." Bu cümlede _____ yoluna gidilmiştir.
- "Sanatçı özgür olmalıdır. Nitekim Victor Hugo: 'Sanat, özgürlük tarafından kanatlandırılmalıdır.' diyerek bu durumu netleştirir." Bu parçada _____ kullanılmıştır.
- "Son araştırmalar, düzenli kitap okuyan bireylerin kelime hazinesinin, okumayanlara oranla %40 daha geniş olduğunu kanıtlıyor." Burada _____ tekniği vardır.
- "Bir annenin şefkati, fırtınalı bir denizde sığınılacak güvenli bir liman gibidir." Bu cümlede _____ yöntemiyle anlatım güçlendirilmiştir.
- "Empati; bir insanın kendisini karşısındakinin yerine koyarak onun duygularını anlama çabasıdır." Burada _____ yapılmıştır.
- "Köy hayatı sessiz ve huzurluyken şehir hayatı gürültülü ve yorucudur." Bu parçada _____ tekniği kullanılmıştır.
- "Türk edebiyatında birçok başarılı romancı yetişmiştir. Halit Ziya ve Peyami Safa bu isimlerin başında gelir." Burada _____ yapılmıştır.
- "Bilgi güçtür. Bacon'ın dediği gibi: 'Bilgi tek başına bir kuvvettir.'" Bu cümlede _____ yöntemine başvurulmuştur.

▣ **Murat Hoca'dan Altın Not:** Boşlukları doldururken paragrafların içindeki anahtar kelimelere odaklanın. 'Gibi' varsa benzetme, 'Oysa/Daha' varsa karşılaştırma, 'Rakam' varsa sayısal veridir!

Cevap Anahtarı

1. Sayfa (Hadi Başlayalım!):

1. Örneklendirme
2. Tanımlama

2. Sayfa (Eşleştirelim):

1. Benzetme, 2. Sayısal Veriler, 3. Tanık Gösterme, 4. Karşılaştırma, 5. Örneklendirme, 6. Tanımlama

3. Sayfa (Metinleri İnceleyelim):

Metin 1 Sorusu: Hepsi
Benzetme/Karşılaştırma Sorusu: Roman, hikâyeye göre... (A şıkkı)

4. Sayfa (Kendimizi Deneyelim):

Çoktan Seçmeli: Tanık Gösterme
Zihin Egzersizi: C) Öyküleme

5. Sayfa (Doğruyu Seçelim & TF & Boşluk):

Soru 1: Benzetme - Karşılaştırma
Soru 2: Öykü; yaşanmış ya da... (C şıkkı)
Doğru/Yanlış: 1.D, 2.Y, 3.D, 4.D
Boşluk Doldurma: 1. Tanımlama, 2. Tanık Gösterme

10. Sayfa (Uygulama Vakti - Boşluk Doldurma):

1. Tanımlama, 2. Karşılaştırma, 3. Örneklendirme, 4. Tanık Gösterme, 5. Sayısal Veriler, 6. Benzetme, 7. Tanımlama, 8. Karşılaştırma, 9. Örneklendirme, 10. Tanık Gösterme

Not: Açık uçlu sorular ve yazma etkinlikleri öğrencinin kendi yaratıcılığına göre değerlendirilmelidir.